

VINGE

Kontrollåtgärder i arbetslivet

Sam Seddigh och Emelie Svensäter Jerntorp



Agenda

- Allmänt om kontrollåtgärder i arbetslivet
- Bakgrundskontroller innan anställning
- Säkerhetsskyddslagen och bakgrundskontroller
- Kontrollåtgärder under anställningen
- Rättsfallsgenomgång

Allmänt om kontrollåtgärder i arbetslivet

Vad är kontrollåtgärder?

Olika innebörd beroende på när kontrollåtgärder är avsedd att genomföras

Kontroll innan anställningen påbörjas sker oftast genom bakgrundskontroller, som t.ex.:

- Kontroll av utbildning, CV mm.
- Registerutdrag / registerkontroll
- Sanktionskontroll
- Finansiella kontroller
- Genomgång av sociala medier
- M.m.

Genomförs av arbetsgivare eller bakgrundskontrollsföretag med utgivningsbevis





Kontrollåtgärder under anställningen

Kontrollåtgärder under anställningen kan ta sig olika form:

- Fortsatta bakgrundskontroller
- In- och utpasseringskontroller
- Alkohol- och drogtestning
- Kameraövervakning
- Kontroll av IT-utrustning
- GPS-övervakning

Vad är syftet med åtgärderna?

Syftet kan vara att kontrollera:

1. Allmänna uppgifter som kandidat lämnat,
2. Kandidats *behörighet* för en aktuell tjänst etc.
3. Kandidats *lämplighet* för en tjänst
4. Säkerställa att *lagstadgade* krav uppfylls
5. Allmän nyfikenhet (...)



Bakgrundskontroll innan anställning



Arbetsgivares rätt att genomföra bakgrundskontroller

Ingen generell rätt för arbetsgivare att genomföra kontrollåtgärder innan anställningen påbörjas

Speciallagstiftning och säkerhetsskyddslagstiftning utgör undantag

Kollektivavtal kan innehålla regler kring bakgrundskontroller (befintliga anställda)

Privat sektor: ytterst en fråga om antagningsrätten

– Begränsningar kan finnas i vissa fall (t.ex. diskrimineringslagstiftning).

Offentlig sektor: Objektivitetsprincipen och saklighetskrav (förtjänst och skicklighet)

Arbetsgivares skyldighet att genomföra bakgrundskontroller

- Skollagen (2010:800)
- Lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,
- Lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,
- Lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder; och
- Lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn



Säkerhetskyddslagen och bakgrundskontroller

The image shows three vintage-style globes hanging from the ceiling in a museum or gallery. The globes are made of a light-colored material, possibly wood or plaster, and feature a detailed map of the world with continents and oceans. They are arranged in a cluster, with one globe in the foreground and two slightly behind it. The background is dark, making the globes stand out.

Säkerhetsskyddslagstiftning

Tillämplig på utövare av *säkerhetskänslig verksamhet*

”Den som till någon del bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd”

Utredning av behovet av säkerhetsskydd
(säkerhetsskyddsanalys)

Planera och vidta säkerhetsskyddsåtgärder som behövs med hänsyn till

- verksamhetens art och omfattning,
- förekomst av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, och
- övriga omständigheter

Säkerhetsskyddslagstiftning (forts.)

Säkerhetsskyddsklassificering

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska delas in i säkerhetsskyddsklasser utifrån den skada som ett röjande av uppgiften kan medföra för Sveriges säkerhet. Indelningen i säkerhetsskyddsklasser ska göras enligt följande:

1. kvalificerat hemlig vid en synnerligen allvarlig skada,
2. hemlig vid en allvarlig skada,
3. konfidentiell vid en inte obetydlig skada, eller
4. begränsat hemlig vid endast ringa skada.



Säkerhetsskyddslagstiftning (forts.)

Säkerhetsskyddsåtgärder

- Informationssäkerhet
- Fysisk säkerhet
- Personalsäkerhet





Säkerhetsskyddslagstiftning (forts.)

Säkerhetsprövning

Den som genom en anställning eller på något annat sätt ska delta i säkerhetskänslig verksamhet ska säkerhetsprövas.

Klarlägga om en person *kan antas vara lojal mot de intressen* som skyddas i lagen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt.



Säkerhetsskyddslagstiftning (forts.)

1. Grundutredning
2. Samtliga säkerhetsklasser: Registerkontroll
3. Säkerhetsklass 1 och 2: Personutredning

Registerkontroll och personutredning kräver samtycke

A collection of several vintage globes displayed in a museum setting. The globes are made of a light-colored material, possibly wood or plaster, and show signs of age with some discoloration and wear. They are arranged in a cluster, with some partially overlapping. The background is dark, and there is a small label visible in the bottom left corner of the image.

Säkerhetsskyddslagstiftning (forts.)


Prop. 2017/18: 89 s. 79

”Prövningen ska klarlägga om personen kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas av säkerhetsskyddslagen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt. Pålitlighetsbedömningen ska innefatta inte bara en bedömning av om det finns en risk för att personen i fråga kan göra sig skyldig till spioneri eller dylikt utan också av risken för att personen kan bli utsatt för olika påtryckningar eller risker för att den enskilde genom slarv eller på annat oavsiktligt sätt röjer sekretessbelagda uppgifter. Med lojalitetsprövningen avses i första hand en bedömning av om det t.ex. på grund av bindningar med en främmande makt eller en terroristorganisation finns en risk att personen begår brottsliga handlingar. Säkerhetsprövning handlar ytterst om att bedöma om en person har tillräckliga förutsättningar och personlig lämplighet att genom anställning eller på annat sätt delta i säkerhetskänslig verksamhet. Det är fråga om en bedömning som görs utifrån ett riskreduceringsperspektiv, dvs. i syfte att undvika risker i den säkerhetskänsliga verksamheten som inte kan accepteras. Det bör göras en helhetsbedömning som baseras på ett allsidigt underlag och på att bedömningen tydligt relateras till verksamheten och anställningen.”

AD 1999 nr 39 och 2000 nr 17

- Kock anställd på flygplats
- Luftfartsverket genomför en säkerhetskontroll och bedömer honom som olämplig ur säkerhetssynpunkt.
- AG säger upp AT. Fråga om:
 - Giltig avstängning och uppsägning
 - Laglighetsprövning
 - Rätten till rättvis och fullständig rättegång enligt EKMR



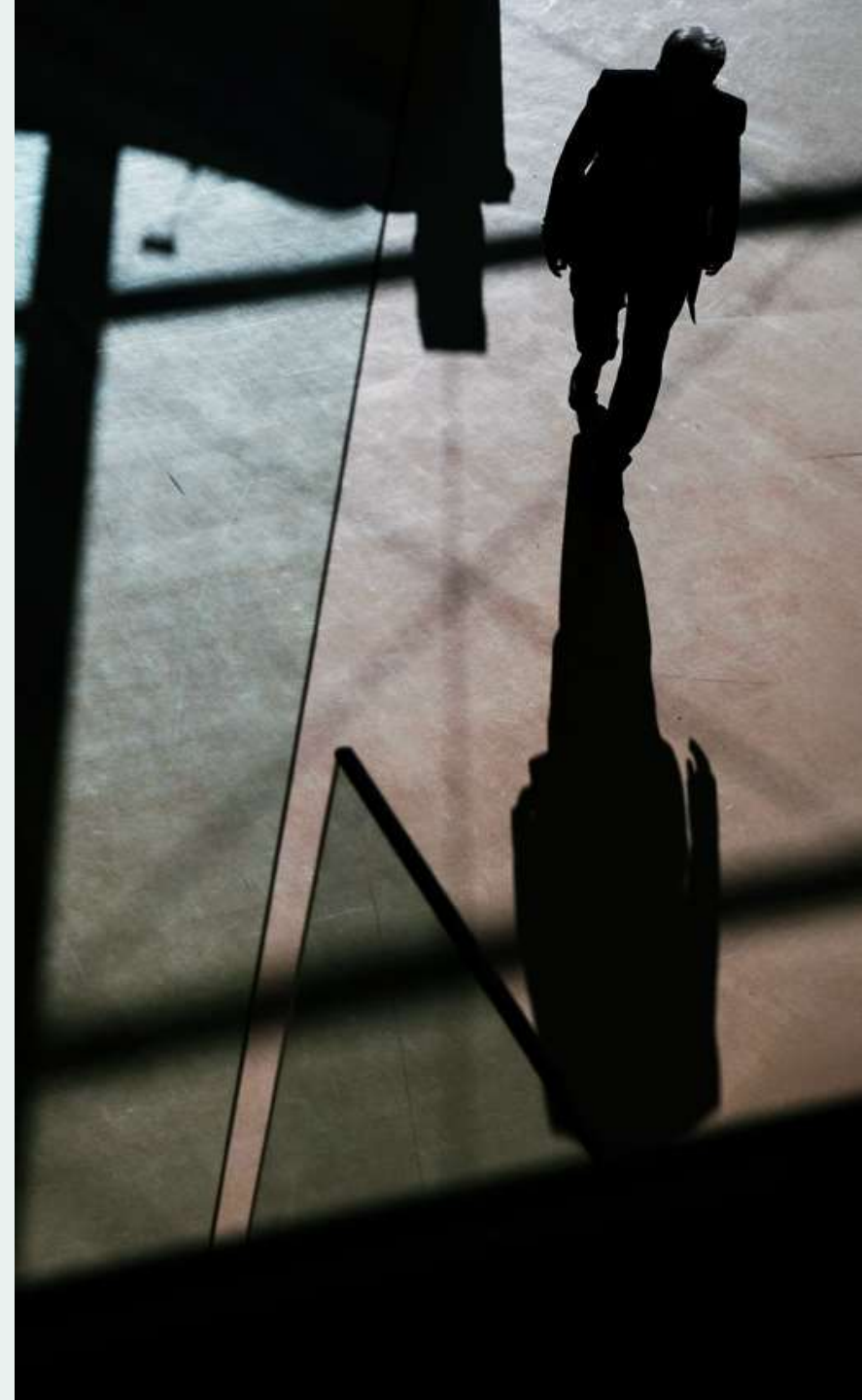


AD 2021 nr 63

- Tjänsteman på Migrationsverket anses av MV inte längre vara lämplig från en säkerhetssynpunkt
- Blir erbjuden omplacering till en icke säkerhetsklassad befattning, men tackar nej. Omplaceringen var skälig.
- Uppsägning av personliga skäl
- Fråga om:
 - Får AD pröva MVs beslut kring säkerhetsprövningen?
 - Giltig uppsägning?

AD 2022 nr 3

- Anställd polis ansågs inte längre vara godkänd för placering i säkerhetsklassat arbete hos polisen på grund av att han, enligt AG, förtigt information och lämnat oriktiga uppgifter om samröre med kriminella personer
- AG valde att avskeda (ej uppsägning)
- Fråga om:
 - Vad gäller kring ATs ”upplysningsplikt” vid säkerhetsprövningar?
 - Kan AG ställa ”integritetskänsliga” frågor vid personutredningar?
 - Laga grund för avskedande?



Kontrollåtgärder under anställning

Kontrollåtgärder under anställningen

- Lagstadgad skyldighet att göra kontinuerlig kontroll (speciallagstiftning, säkerhetsskyddslagstiftning m.fl.)
- Enskilt avtal
- Kollektivavtal
- I andra fall: arbetsledningsrätten gäller, med vissa begränsningar:
 - ”God sed” (intresseavvägning)
 - Kollektivavtal
 - Diskrimineringslagstiftning
 - GDPR





Grundläggande principer enligt GDPR

- Rättslig grund för bakgrundskontrollen
- Informationskravet
- Proportionerlig och relevant i förhållande till det specifika syftet
- Dokumentera
- Radera personuppgifterna när de inte längre behövs

A close-up photograph of a person's hand with a ring, pointing at a document on a desk. The background is blurred, showing another person and more documents.

Kontroller i belastningsregistret

Huvudregeln är att det är förbjudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser

Undantag om:

- (i) skydd mot rättsligt anspråk;
- (ii) rättslig förpliktelse enligt lag eller förordning; eller
- (iii) undantag från IMY.

IMY:s föreskrifter som rör lagöverträdelser (IMYFS 2024:1) *1 november 2024*

Tillåtet för vissa företag att behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser för kontroller av till exempel kunder, leverantörer och arbetstagare mot så kallade sanktionslistor.

- (a) Inom socialtjänstområdet för att fullgöra en föreskrift på socialtjänstområdet.
- (b) Inom utbildningsområdet om det avser uppgift i anteckningar som förs i fristående skolors elevvårdande verksamhet eller liknande.
- (c) Advokatverksamhet eller annan juridisk verksamhet för att utföra jävskontroller.
- (d) Bolag får kontrollera personer i nyckelpositioner/ledande ställning inom det egna bolaget/koncernen för rapportering av allvarliga oegentligheter. Sakligt motiverat och i särskilda rapporteringskanaler.
- (e) Företag under Finansinspektionens tillsyn får behandla uppgifterna för att kontrollera mot sanktionslistor om;
 - (i) penningtvättslagen, (ii) demokratiskt fastställda listor och (iii) säkerhetsåtgärder finns.
- (f) Företag under Inspektionen för strategiska produkter eller Strålsäkerhetsmyndighetens tillsyn om;
 - (i) regelverk på import- eller exportområdet, (ii) demokratiskt fastställda listor och (iii) säkerhetsåtgärder finns.

A close-up photograph of a person's hand with a ring, pointing at a document on a desk. The background is blurred, showing another person and more documents.

På gång om bakgrundskontroller

- **SOU 2024:75 Personuppgifter och mediegrundlagarna**
- **IMY:s hemställan till regeringen**
 - I juni 2024 skickade IMY över en hemställan till regeringen om att tillsätta en utredning med uppdrag att se över behovet av ytterligare reglering av möjligheterna att utföra bakgrundskontroller
- **JO ifrågasätter bakgrundskontroller efter rekrytering och anställning**
 - JO har ifrågasatt lagligheten av att genomföra sådana kontroller, även om man har arbetstagarens samtycke
- **Pågår flera utredningar som berör bakgrundskontroller**

Rättsfallsgenomgång



VINGE

STOCKHOLM GÖTEBORG MALMÖ HELSINGBORG BRYSEL